

112780

Nasjonal Samling

og

Valget 1933.

Av

advokat J. B. Hjort.

Den alvorlige situasjon vi befinner oss i!

I hjemlandet er statens autoritet vaklende, rettsvesenet upålitelig, de offentlige finanser eiendige, næringslivet anstrengt, landbruket krisefenget, 150,000 mennesker arbeidsløse og partipolitikernes evneløse.

I utlandet er situasjonen like kritisk.

Verden og verdenshandelen har totalt forandret sig siden krigen.

Studerer man situasjonen, både den innenrikske og den utenrikske med alvor og oppriktighet, kommer man til foruroligende resultater.

I hjemlandet er statens autoritet vaklende og de primære statsfunksjoner i forfall. Vårt rettsvesen er ikke pålitelig. Det hender at man blir dømt eller frifunnet av politiske grunner. Ofte tar avgjørelsen meningsløs tid av politiske hensyn. Jeg minner om prost Aandstads sak, om Kullmannsaken og saken om Arbeiderpartiets ordensvern. I forfall er også landets forsvaret. Vaklende er våre offentlige finanser. Halvparten av landets kommuner er offisielt betegnet som vanskeligstilte, og mange flere sitter hårdt i det. Arets statsbudgett har ikke kunnet oppjøres med reel balanse. Næringslivet arbeider tungt. Vårt landbruk er oppe i en krise av alvorligste art og god lønnsomhet har ingen næring. I en rekke distrikter — i by og på land — råder en omfattende arbeidsløshet som synes ikke å ville opphøre. Våre statsmyndigheter Storting og regjering, tar situasjonen som uavvendelig, der spores ingen innsats for å rette på forholdene. Det er evneløst og valent det hele.

Ser vi på forholdene utenfor landets grenser, konstaterer vi lignende forhold. Den økonomiske ordning som var etablert før krigen, da verden økonomisk sett var samarbeidet til et hele, er ødelagt og vil vel antagelig aldri opstå i samme skikkelse påny. Tilstanden før krigen kan kort beskrives slik at Europa eksporterte ferdigprodukter til de oversjøiske land og innførte råstoffer, mens forholdet idag er at der også i oversjøiske land er vokset op industri, at man også i disse land krever beskyttelse av hjemmeindustrien. Følgen er, at

den gamle vareutveksling stopper op. Vi merker det i vår skibsfart som mister sin beskjeftigelse. Hvert land forsøker å være sig selv nok. Vi har fått det nye slagord autarki som er en slags selvforsyning. Man har sammenlignet nasjonalekonomien før krigen med en eksportforretnings økonomi, mens man vel best kan sammenligne den politikk som idag føres, med den et selvforsørgt gårdsbruk driver. Mellom de enkelte land pågår faktisk en slags økonomisk verdenskrig med tollmurer som skyttergraver og økonomiske restriksjoner som kampmidler.

Også i de internasjonale forhold synes politikerne ikke å kunne hitføre nogen løsning. Endeløse internasjonale forhandlinger behandler krisen uten å komme nogen vei. Grunnen er vel den at hvert land først må rydde op innenfor sine egne grenser, og at en orden i verdensforholdene først kan opstå når hvert land har bragt sine hjemlige forhold i ordnede baner.

Slik som stillingen er hjemme og ute, ser man at vanskelighetene ikke kan løses ved de gamle midler. Arbeidsløsheten opphører ikke av sig selv, ro og orden gjenoprettes ikke automatisk. Nye poster på gamle programmer hjelper ikke. Det er å reparere et enkelt ledd i en rusten kjede. Det er ganske anderledes radikale ting som må til. For det første må der skapes et nytt åndelig grunnlag som krever ofre, hvor der før blev lovet fordel, som appellerer til tjenestehandling mot før en viss „interesse“, som fremhever landet mot tidligere partiet, og folket mot tidligere klassen. — Videre må der i selve styreformens tilføres en nasjonal konsentrasjon og en

Endeløse, internasjonale forhandlinger.

Intet lappverk hjelper, men en retning bygget på et nytt åndelig grunnlag.

Overalt i utlandet har man brutt med de gamle styreformene. Roosevelts maktkonsentrasjon i det demokratiske Amerika.

saklig samling om oppgavene og en vilje til å løse dem. Erfaring fra andre land viser oss at dette er riktig, og at hvert land har valgt sine former. Vi har fascismen i Italia og nasjonalismen i Tyskland og austro-facismen i Østerrike. Men vi har også former som står vårt land nærmere, f. eks. den demokratiske maktkontrasjon i Roosevelts hånd i Amerika, eller mest beundringsverdig av alt den nasjonale samling i England hvor arbeiderpartiet og de konservative slo seg sammen for å redde landet.

Det tar i ethvert land sin tid å komme dit at den endelige form finnes, og i vårt land står vi bare ved begynnelsen, til tross for at våre vanskeligheter er store nok. Analyserer man situasjonen som den er, og forsøker å skrive ned det som burde gjøres, ubundet av vaheforestilling og partihensyn, vil man få et meget omfattende program og et program som dels omfatter rene kriseposter og dels krever former som er andre enn dem vi idag har. Et slikt program vil inneholde poster som enkeltvis kan finnes i flere partiers program og nogen poster fra hvert enkelt parti, også fra arbeiderpartiet. Ti selvom de veier arbeiderpartiet vil gå, er uriktige og må stenges, så er dog en rekke av de mål de peker på, riktige og har i og for sig også sympati innenfor borgerlige kretser.

På denne måte er Nasjonal Samlings program blitt til, og, det er blitt til lenge før partiet blev dannet. Og heri ligger forklaringen på at programmet av høireviser betegnes som socialistisk, men av arbeiderpressen for reaksjonært.

Nasjonal Samlings program kan som ethvert annet være mangelfullt, men det lider iallfall ikke av den mangel som idag må sies å være den største, nemlig passivitet, frykt for å se oppgaven i øinene eller skrekk for å gjøre det som er saklig riktig. Mangler i et helstøpt program kan rettes, de er som skum på toppen av den bølge som ruller frem og ikke har noget med bølgens tyngde å gjøre. Tyngden i programmet er riktig, det mål som er å hitføre et solidarisk samfund og avskaffe partisplittelsen og klassekampen. Det mål som Blix gir uttrykk for i sin salme „Lat folket som brøder saman bu, som kristne det kan sig soma“.

Ved siden herav er det de mest brennende krisepgaver som der må tas fatt på med energi og vilje for i første rekke å hitføre orden i statens og kommunenes forvaltning og bekjempe den revolusjonære agitasjon og å finne former for avviking av gjeldskrisen.

Dannelsen av N. S.

II. Dannelsen av N. S.

På denne måte er som sagt Nasjonal Samlings program blitt til, men selve partiet er først senere blitt dannet. Om denne dannelse av N. S. er så megen usannhet blitt utbredt at det må være tillatt å komme med en redegjørelse.

Det er ethvert menneskes rett i dette land å kjempe for de lovlige anskuelser som han finner riktig, og om han vil å danne et parti for å fremme sine anskuelser. Men det er også klart at man i en vanskelig tid må gå frem med aktsomhet. Det har imidlertid vi i Nasjonal Samling til overmål gjort. For det første har Quisling i den tid han ennå var

medlem av bondepartiet arbeidet for de synsmåter som Nasjonal Samlings program gir uttrykk for, men uten resultat. Og noget lignende har jeg for mitt vedkommende gjort innenfor Høire. I og for sig er det kanskje ikke merkelig at våre bestrebelsler ikke førte frem, for de vilde i tilfelle kreve en slik omdannelse av de eldre partier og disses virksomhet, at omdannelsen for den store flokk av tilhengere måtte fremstille sig som ytterst radikal. Men forsøket blev iallfall gjort, og de gamle partier fikk sin chance.

Først derefter blev N. S. dannet, og vi hadde oprindelig tenkt oss at de andre borgerlige partier ikke vilde hatt så meget imot det. Saken er jo den at de borgerlige politikere har en levende følelse av at en mengde ubehagelige og upopulære ting må gjøres her i landet for å rette på forholdene, og når intet blev gjort, er grunnen naturligvis å søke i en skrekk for å trække på tærne de velgere som man har vært vant til å lokke med løfter og fordel. Vi trodde derfor at partiene i grunnen gjerne hadde sett at der kom nogen standhaftige som vilde påta sig å henge bjellen på katten. De andre partier vilde jo så ha fordelen av arbeidet uten å risikere ubehaget. I denne opfatning tok vi imidlertid feil, det ser vi nu i den voldsomme agitasjon som føres mot oss i den besynderlige samling fra Høire til kommunistene mot vårt parti.

Da partiet var dannet, opstod det spørsmål om vi skulde gå i listeforbund med de andre borgerlige partier. Det er klart at det for et parti som vil arbeide ubundet av de gamle partigrænser, måtte fremstille sig som risikabelt å gå i listeforbund med Høire, idet man jo straks vilde bli stemplet som en filial av dette parti. Sterke krefter innenfor N. S. var derfor imot listeforbund. Allikevel blev vårt tilbud til de andre partier fremsatt, og det er all grunn til å tro, at et almindelig, borgerlig listeforbund var blitt opprettet, hvis ikke Høire hadde avslått. Som følge av Høires avslag er der imidlertid opstått forvirring, og den borgerlige front er blitt brutt. Men grunnen kan da umulig være vår, som har tilbudt samarbeide. Så langt kan man ikke drive kravet om hensynsfullhet, at man forlanger selvutslettelse.

Istedetfor en borgerlig samling har vi, takket være Høires avslag, fått en samling mot vårt parti. På ett punkt er da iallfall Aftenposten og rampen på Grünerløkka enig, nemlig at Nasjonal Samling skal slåes ned, og ser man på Høires valgagitasjon, så er man fristet til å spørre hvad Høire hadde villet føre i marked i valgkampen, hvis partiet ikke hadde hatt N. S. å bekjempe. Men som gammel høiremann synes jeg dog det må være litt kjedelig at Arbeiderbladet kan lykkes å Høire med at det er kommet til samme anskuelser som Arbeiderbladet.

Det anføres mot oss idag at hvis Nasjonal Samling ikke var kommet så hadde Høire og Bondepartiet kunnet få 76 representanter på Stortinget. Denne påstand tror jeg for det første er uriktig, ti Høire og Bondepartiet gikk så sterkt frem i 1930 og har ikke så meget nytt å påberope sig i siste valgperiode at de skulde kunne

N. S.s program er både radikalt og reaksjonært, idet det inneholder det beste i begge retninger.

Man må løse krisepgavene straks.

Ethvert menneske i dette land har rett til å kjempe for sine meninger.

Vi har gått aktsomt tilverks.

Først forsøkte man å fremme våre synspunkter innen de gamle partier.

Først derefter blev N. S. dannet.

Så tilbød man listeforbund for ikke å forspille en eneste stemme.

Høire skapte splittelsen.

På et punkt er „Aftenposten“ og rampen på Grünerløkka enige: N. S. bør slåes ned med alle midler.

Drømmen om at Høire og Bondepartiet skulde fått 76 mandater, vilde ikke bety nogen kvalitativ forbedring.

regne på de nødvendige antall nye mandater i Stortinget. Men jeg vil gå lenger. Jeg vil hevde at det i og for sig ikke en gang vilde vært fordelaktig å få 76 representanter på Stortinget slik som disse partier for tiden er ledet og med så snevre mål som de har. Horns-rud har en gang sammenlignet samfundet med en dampkjel som der er fyrt op under og hvor Høire sitter på lokket og forsøker å forhindre at noen damp trenger ut. Billedet er ganske godt, og jeg er bange for at 76 høiremenn i Stortinget vil ha ledet til at man ennå i 3 år vilde ha sittet på lokket og holdt stillingen mens målet jo må være å utnytte de krefter som ligger i dampen til å utføre fornuftig arbeide i samfundet.

På den annen side er det ingen-somhelst chance for at Arbeiderpartiet får 76 representanter ved dette valg. Det har 47 nu og hadde 59 dengang det så sine beste dage i 1927. Selvom N. S. ikke får valgt en eneste mann innskrenker derfor den meget omtalte splittelse som er opstått ved partiets opreden på valplassen sig til at der kan bli nogen forskyvning mellom de gamle partier av mandatene, men ingen vesensforskjell.

Det har også vært sagt at man kanskje kunde opnådd en samling av de gamle partier, som i England. Jeg tror dog at enhver med den minste kjennskap til våre politiske forhold vil måtte innrømme at dette er en tom påstand. Vi husker de negative resultater fra Miwinckels krisekomité. Det er en logisk følge av den ting at de gamle partier er opprettet for å slåas med hinannen, splittelsen er derved raison d'être, de vilde bli arbeidsløse uten den. Hvordan skal man da tro på nogen samling av partier.

Nei samling må skje på tvers av partiene ved at der først skapes en liten nasjonal kjerne som da etterhvert kan trekke til sig de gode krefter fra alle leire.

III. Nu går imidlertid saken sin gang og det er vi glad for. Fred er ei det beste men at man noget vil. Vi i Nasjonal Samling er på det rene med at vi har et langt korrer å bleke. Valget får er en stasjon på veien men det spiller ingen større rolle for oss hvor mange mandater vi får ved dette valg. Nogen vil kanskje si at det hele da blir unyttig men de glemmer da at det bl. a. er nyttebetragtningene vi vil til livs. Forholdene kan bli som for et enkelt menneske at man må si sin mening og handle efter den, selvom man ikke når frem. Der finnes jo i all historie folk som er villig til å gå foran i en alvorsdyst selv med det for øie at de ikke får opleve seiren, og de gjør det fordi det er verre for dem å brenne inne med de ting som de mener må sies. Vi føler det slik. Om dannelsen av det politiske parti Nasjonal Samling kanskje ikke fører så langt i første omgang så er det ialfall vårt mål å skape en almen folkereising som partiet bare er et ledd i med det mål å forene det splittede norske folk. Og vi tror at målet vil bli nådd. For det første tror vi at tiden vil hjelpe oss. Ibsen har

sagt at man ikke ustraffet kan trosse tidens lov og tidens lov er samling og konsentrasjon om de nasjonale oppgaver og straffen for den som ikke bøier sig for denne lov er nasjonal utsettelse, slik som vår historie tidligere taler om. Vi tror ikke om det norske folk at det har utspillet sin historiske rolle og derfor tror vi at nødvendighetens lov vil bli etterlevet. Og de andre partiers splidaktighet og manglende evne til saklig samarbeide mener vi vil lette oss fremgangen sammen med alle de vanskeligheter som må øke hvis intet gjøres.

IV. Nu vil velgerne kunne spørre oss: Hvordan kan Nasjonal Samling i praksis gjennomføre en slik politikk. Hvordan kan den nå frem og få realisert sitt mål?

Hertil er å si: Politikk er ikke bare en administrativ oppgave men i første rekke en pedagogisk oppgave. Hvis vi aldri fremholder de meninger som vi mener er riktige, kan vi heller ikke vente at de vil seire. På den annen side kan meningene og saken også seire selv om det ikke skjer gjennom oss. Som eksempel vil jeg nevne at Quislings innsats i norsk politikk allerede nu har satt spor efter sig forsvavidt som de andre partier har revidert sine programmer i det jeg vil kalle Quislingsk retning. Høire har f. eks. i år for første gang posten om at statens autoritet må hevdes uavkortet. Og venstre har fått et klarere nasjonalt anstrøk. På samme måte kan Nasjonal Samling ved sin beståen i andre spørsmål påvirke politikken.

Den som vil arbeide for politiske mål må delta i det politiske liv og Nasjonal Samlings nærmeste mål er selvsagt å få et par representanter i Stortinget som kan gi uttrykk for våre meninger. Stortinget trenger en gruppe som taler landets sak mot partiene og arbeider for saken mot særinteressene. Jeg vil gå så langt at selv om bare Quisling velges i Stortinget av partiets kandidater, så vil en uredd hevdelse av våre meninger få den største betydning, vil danne grunnlaget for nasjonal opposisjon, det vil bli et talerør for det som mange idag føler.

Jeg har nevnt at samarbeidet efter min mening vil ta tid men en valgperiode er ingen lang tid i landets historie. Jeg vil som eksempel henviser til at arbeiderpartiets sterke fremgang på et radikalt program under Tranmøls ledelse gjennomføres i mindre enn 10 år fra 1918—1927, idet partiet gjennomgikk flere vanskelige faser, både splittelsen i 1924 og samlingen i 1927. Dette er et eksempel på at man på et åpent og klart program kan gå frem og vinne tilslutning.

Vårt folk har ved tidligere anledninger, f. eks. i 1905 vist at det kunde samle sig når det knep.

Vårt land er oppe i en meget alvorlig krise som i stor utstrekning har sin årsak i den form for folkestyre som nu praktiseres i stat og kommune, nemlig parlamentarismen. Ut av denne krise, som truer landets finansielle og politiske selvstendighet og hele vår politiske moral, fører 3 veier:

Enten arbeiderpartiets vei, som fører til kaos og bolsjevisme og

Man kan ikke ustraffet trosse tidens lov. Og tidens lov er samling og konsentrasjon.

Hvordan kan Quisling og N. S. påvirke det politiske liv?

Et djervt og målbevisst mindretall er en toneangiver.

Saken kan fremmes og bringes til seier om det ikke nettopp skjer gjennom oss.

Partiprogrammene er revidert i Quislingsk retning.

Stortinget trenger folk som taler og kjemper landets sak mot partigranniet.

En valgperiode er ingen lang tid i landets historie. Vi må arbeide jevnt og på lang sikt.

Arbeiderpartiet er et eksempel på at man på 10 år kan ha sterk fremgang i en radikal politisk retning hvis man har et klart program.

Diktatur?

Ut av den krise, som truer landets finansielle og politiske selvstendighet og hele vår politiske moral, fører 3 veier:

Føbler om at Arbeiderpartiet skulde kunne få 76 representanter er hinsides all logikk.

„Splittelsen“ består bare i at man skjaller ut noen uvelige høiremenn med folk av bedro stjøpning. Samling vil aldri skje av partiene, men på tvers av partiene!

Fred er ei det beste, men at man noget vil.

Partipolitikkerne kjøper og selger standpunkter, mandater og goder. N. S. forfølger et historisk mål.

en ny hundreårig natt. Den ved er den verste.

Eller en fornuftig reform av vår form for folkestyre, som kan gi en ansvarlig ledelse arbeidsvilkår, og krever selvdisiplin av de folkevalgte. Denne er utvilsomt den beste vei, men den er ikke lett, fordi kravene om reformer av folkestyret, til vern om dette, samtidig blir en kritikk av parlamentarismen. Jeg har på mine områder arbeidet det jeg kunde for slike reformer og N. S. vil gjøre det samme.

Eller endelig — hvis reformtidspunktet blir oversittet og kaos truer — det nasjonale diktatur. Det er en meget mindre god vei enn den annen, men den er dog langt å foretrekke for den første og jeg tror at den under de gitte forhold vil få tilslutning fra et nasjonalt folkellertall, fordi dette heller vil ha et ordnet styre selv under en diktator enn et bolsjevikisk kaos. Folkestyret i god forstand kan ennå reddes, hvis de folkevalgte er villig til omfattende reformer som tillater en saklig og økonomisk forvaltning og begrenser de folkevalgtes innflytelse til det naturlige område som grunnloven har fastsatt.

V. De andre politiske partier undervurderer velgerne i den grad at de ikke tror det er mulig med almindelig stemmerett å gjennomføre et program som vårt, og derfor påstår de sent og tidlig at Nasjonal Samling vil fremme sine mål gjennom et diktatur til tross for at Nasjonal Samlings program ikke inneholder et ord som berettiger til en sådan påstand. Fordi om Høire ikke kan gjennomføre et program som vårt på folkestyrets grunn og endog avviser listeforbund med oss med dette påskudd, så mener vi at det kan gjøres og diktaturpåstandene må da stå som et bevis på fantasiløsheten og den manglende konstruktive evne innenfor Høire.

Fordi det er bragt til torvs så megen uvederheftighet om dette spørsmål vil jeg gjerne uttale mig nærmere om det. Man må da først gjøre sig klart hvad man mener med ordene. Aftenposten definerer folkestyret som det styre hvor flertallet i landet bestemmer og hvor mindretallet bøier sig. Det er en definisjon som både juridisk og historisk er ganske misvisende. Det fremgår jo alene av den ting at den bestemmende gruppe idag i vår politikk er Venstre som er et av de minste partier. Den form for folkestyre som er hr. Mowinkel og venstres spesialitet idag er et minoritetsstyre. Allikevel kan vel ingen kalle hr. Mowinkel en diktator.

Folkestyre er efter vår grunnlov den ordning hvorefter folket er sikret visse bestemte funksjoner i landets styre i første rekke lovgivningsmyndighet, bevilgnings- og beskatningsmyndighet og kontrollmyndighet mot regjeringen. Et slikt folkestyre har vi hatt siden 1814. Folkestyre er imidlertid ikke det samme som parlamentarisme, som er partistyre. Folkestyre fikk vi i 1814, men partistyre først i 1884. De to store gamle partier Høire og Venstre kan først neste år feire sitt 50 års jubileum og det er rart idag å iakttå at Høire, som nærmest blev

stiftet som et middel i kampen mot parlamentarismen fordi man mente at denne styreform var uheldig, at Høire nu vil feire sitt 50 års jubileum ved å gå over til motpartens standpunkt, når det dog er åbenbart at denne parlamentarisme idag ikke lenger er til landets gagn.

I kampen om unionsoppløsningen blev vår forfatning ødelagt. Fordi vi folte Stortinget som det nasjonale statsorgan og kongemakten som det fremmede, gikk alle bestrebelsler ut på å øke Stortingets makt ved grunnlovsforandringer og ved forandring av praksis. Og tilsvarende på å svekke regjeringens makt. Stortinget fikk på den måte både i pose og sekk med den følge, at intet annet parlament i verden har en slik maktfullkommenhet som Stortinget og at vel neppe nogen annen regjering står så svak som en norsk regjering. Som et enkelt eksempel vil jeg nevne oppløsningsretten, det er retten for Kongen til å oppløse Stortinget og utskrive nye valg. Hensikten hermed er å sikre at Stortingets flertall skal være i overensstemmelse med velgerens flertall og forhindre stortingsdiktatur. Vi har ikke dette i vår forfatning fordi den opprinnelig bygger på et annet prinsipp enn det parlamentariske, hvor samme resultat opnåes ved samskjønsnektelse. Norge er idag det eneste land som styres parlamentarisk som ikke har oppløsningsrett. Det er en meget vesentlig mangel ved vår forfatning, det leder til at stortingsflertallet er eneveddig i 3 år. Da således Venstre i 1921 fryktet tilbakegang ved valget, skyndte de sig å vedta forbundsloven i Stortinget for å benytte anledningen mens den var der. Det vilde aldri gått i et virkelig parlamentarisk styrt land.

Enda større vilde faren bli hvis vi tenkte oss at de revolusjonære partier fikk 76 representanter på Stortinget. Selv Høire hevder nemlig at det intet er i veien for at man kan sitte på Stortinget selv om man forbeholder sig ved given anledning å avskaffe forfatningen. 76 revolusjonære representanter vilde ved hjelp av bevilgning, beskatning og lovgivning kunde hitføre revolusjonen så å si med lovlige midler og man vilde ikke ved appell til velgerne kunde få omstøtt dette.

Det er beklagelig at formannen i Stortingets konstitusjonskomité hr. Hambro, er så lite orientert om statsforfatningsrett eller er i sådan mangel på argumenter overfor Nasjonal Samling at han også fremhever vårt krav op oppløsningsrett, altså vårt krav om å bringe vår forfatning i nogenlunde europeisk stand som utslag av diktaturtendens, og at han forsøker å skremme velgerne med å spørre hvorledes det vilde gått under regjeringen Hornsrud hvis den hadde hatt oppløsningsrett. Svaret ligger dog nær for hånden. Hvis kongemakten overhodet skulde ha nogen funksjon her i landet måtte det være å gripe inn i et sådant tilfelle, på samme måte som den danske konge gjorde i 1920. Han oppløste regjeringen, opnevnte et forretningsministerium som oplyste riksdagen, utskrev nye valg som så avløstes av en regjering utgått efter det nye valg. Dette er A.B.C. for enhver som kan statsrett. Hvis vi kunde tenke oss at den politiske situasjon under regjeringen Horns-

Partistyre er ikke til gagn for landet!

Unionen med Sverige har ødelagt vår forfatning, idet den ensidig har øket Stortingets makt ut over enhver grense.

Folket er under Stortingsdiktatur. Norge er det eneste parlamentarisk styrt land uten oppløsningsrett.

Stortinget er eneveddig i 3 år fremover. Ofte gjør det ting i strid med folkeviljen.

Revolusjonære har representasjonsrett og kan få hele statsledelsen. De borgerlige partier finner dette naturlig og riktig.

Hambros og de øvrige partipolitikere styr oppløsningsretten, men folket bør kreve det!

Skulde Høire vilde påta sig å gjennomføre et program som vårt måtte det sikkerlig ty til diktatur, men vi kan gjennomføre det på folkestyrets grunn fordi vi får tilslutning fra alle samfundslag.

Begrepet Folkestyre.

„Folkestyret“ idag er et minoritetsstyre!

Folkestyre fikk vi i 1814, partistyre først i 1884.

rud var blitt så tilspisset som dette, og at Kongen var gått frem som nevnt, så hadde man fått et valg om en enkel og lettfattelig sak, for eller imot revolusjonspolitikken og kanskje vi da hadde vært kvitt den for godt.

Stortingspraksis har fratatt Kongen og Regjeringen all den makt grunnloven tillå dem.

Grunnloven forutsetter at viktige avgjørelser skal skje i statsråd hos Kongen og i Stortingssalen, ikke rundt i korridorene.

Vi er lei av partipolitikens løftebrytere.

Partipolitikk og spild = høstere skatter.

Ingen stortingsmann eller statsråd har myndighet og ansvar. N. S. vil gi dem det.

N. S. vil selv sagt gjennomføre de nødvendige forandringer overensstemmende med grunnloven.

Ved siden av at vår forfatning på mange måter er blitt ødelagt under unionskampen av utenrikspolitiske grunner, er den også ved en etter min mening grunnlovsstridig praksis på mange måter satt ut av funksjon. Regjeringen er redusert til en stortingskomité som ikke vil og ikke tør ha ansvar. Statsrådene hos Kongen er rene paradeforestillinger hvor man endog forelegger Kongen trykte dokumenter forsynt med hans underskrift før underskriften på originalen er gitt, mens de virkelige avgjørelser treffes i anonyme konferanser og i forberedende statsråd. På samme måte som avgjørelser i Stortinget treffes i gruppemøter og i korridorene. Alt dette er i strid med grunnlovens ånd. Grunnloven forutsetter at det skal være en regjering som regjerer og som ikke runder i Stortinget og undersøker på forhånd hvad den skal foreslå og grunnloven forutsetter at Stortinget ikke skal være et herredsstyre som behandler alt men at de viktige ting blir forsømt. Stortinget skal være en folkerepresentasjon med en klart begrenset oppgavekrets.

Finansdebattene og budgettbehandlingen er en typisk illustrasjon. Hvert år går Stortinget med gravens alvor gjennom de foreslåtte budgetter, hver minste post granskes og resultatet er år for år at regjeringens forslag praktisk talt vedtas. Avvikelsene er gjerne brøkkdel av pro mille av totalbudgjetet. I parlamentarismens hjemland vil ingen regjering finne sig i dette, for hvorledes skal en regjering kunne administrere når Stortinget binder den på hender og føtter. At dette system må være galt vil hver velger kunne danne sig en mening om når han ser at alle partiene før valgene lover lavere budgetter og mindre skatter mens resultatet år for år er høiere budgetter og høiere skatter.

I disse spørsmål er Nasjonal Samlings nærmeste mål å hitføre en bedre praksis. Hertil kreves ingen lov- eller grunnlovsforandringer. Vi vil forlange av regjeringen at den har ansvar, at den fremlegger det den synes er riktig uten å skjele til hvad Stortinget vil gjøre, at man oppløser dette gjensidige forsikringselskap som idag består mellom statsråder og stortingsmenn som leder til at man aldri får fatt i en ansvarlig person.

Nasjonal Samlings videre mål er å skape en bedre forfatning. Forandringene vil vi gjennomføre på den måte som grunnlovens paragraf 112 foreskriver.

Det fremgår klart av det jeg har sagt at det er uvidenhet eller usannferdighet når man beskylder oss for diktaturtendens. Så sterk som mulig vil jeg presisere at vi ikke ønsker noget diktatur mot et nasjonalt flertalls ønske. På den annen side er vi opmerksom på, at der består en latent fare for at der kan bli et revolusjonært flertall i Stortinget og vi er ikke redde for å innrømme at vi ikke vil føle oss forpliktet overfor et slikt flertall, fordi vi me-

ner det er i strid med forfatningen at revolusjonære politikere kan styre dette land.

Ennvidere mener vi at situasjonen kan komme til å utvikle sig slik som den har gjort i Tyskland og som det gjorde i Norge i 1905, at folkets flertall krever handling, krever en sterk regjering som kan gå i spissen ved løsning av vanskelighetene og at et stortingsflertall i strid med folkeviljen kan stå hindrende i veien. Det er med en slik situasjon for øie at jeg har sagt følgende ord som man særlig fra Høire har bebreidet mig, at i valget mellem Stortinget og landet vil ikke mange være i tvil selv om landets interesser skal håndheves av et diktatur.

Og jeg vil spørre enhver som ærlig tenker over den forutsetning spørsmålet inneholder: Vil du ikke heller velge landet enn Stortinget, på samme måte som du i 1905 valgte landet fremfor kongemakten. Jeg tror at ingen andre enn kanskje de profesjonelle celluser som lever av å være stortingsmenn, vil være i tvil om svaret.

VI. En meget viktig opgave er også en oprydning i den offentlige forvaltning, i statens og kommunenes husholdning og budgetter. I 1913/14 utgjorde den antatte inntekt i landet 830 millioner og herav tok kommunene i skatt 60 millioner, og staten i direkte skatt 10 millioner, altså tilsammen 70 millioner, hvilket svarer til 8½ procent samskatt av den antatte inntekt. I 1930/31 (jeg har dessverre ikke hatt de siste tall for hånden, men de er sikkert verre) var den antatte inntekt 2.200 millioner, hvorav kommunene tok 270 millioner i skatt og staten 78 millioner, tilsammen 348 millioner, hvilket svarer til 16 procent samskatt. Vi mener at denne skattebyrde er for stor og at de varige goder som folket får for skatteøkningen ikke står i forhold til de ofre som skatteøkningen betyr, spesielt når man så tar i betraktning at toll og andre byrder også er øket.

Før krigen var dessuten hver eneste kommune i Norge solvent, den klarte selv sine utgifter og betalte sin gjeld regelmessig slik at kommunobligasjoner blev ansett for papirer som umyndiges midler kunde anbringes i. Idag er forholdet at over halvparten av landets kommuner, og antallet øker dag for dag, er fallitt, de betaler ikke lenger på sin gjeld, de plyndrer sine innbyggere med de høiest mulige skatteprocenter og får ovenikjøpet endog bidrag fra staten til å holde det gående. Inntektsnivået, særlig på landsbygden faller stadig, mens utgiftsnivået holdes oppe, og ethvert barn må forstå at dette bærer galt avsted. Det er heller ikke vanskelig å forstå at arbeidsvilkårene for den del av befolkningen som bor under den slags forhold blir meningsløst vanskeliggjort og at næringslivet stagnerer.

I disse forhold kan man rydde op hvis man vil. Bl. a. må statens forvaltning rasjonaliseres, liksom statens forretningsdrivende virksomhet må skaffes en ledelse som er uavhengig av politikk. Meget vil også være vunnet om fylkesadministrasjonene blev styrket og gitt en utvidet myndighet med tilsvarende ansvar.

Men vil man ut av uføret må

Såvel i 1905 som i Tyskland idag har folket krevet handling.

10 procent samskatt:

N. S. program forbyr stat og kommunens å brandskatte folket ut over enhver rimelighet.

I 1913/14 var samskatten 8½ procent.

I 1930/31 var samskatten dobbelt så stor!

I 1914 var hver eneste kommune solvent. — Norge tjente sig rik på krigen. — Men alikevel er nu over halvparten av våre kommuner fallitt. Spør om ikke systemet er feilaktig!

Det kan ikke bli brukbare arbeidsvilkår lenger i slike kommuner, næringslivet må stagere.

Statens forvaltning.

Statens forretningsdrivende virksomheter.

Fylkesadministrasjonen.

Bolvo systemet er blitt et avgudsbillede.

Landbrukskrisen.

Arsaker: Overbeskatning. Prisfall under det lønnsomme. Pengepolitikken.

Følger: Tvangsauksjoner. 6568 i 1932, ulykker og uro.

N. S. og bygdefolkets krisehjelp.

Krisehjelpen har sin rot i konservativ politikk. Bønderne skal ikke uforskyldt fratras eiendomsrett til gården.

Krisehjelpen kunde blitt holstevistisk hvis ikke N. S. hadde fått bragt den på rett kjøp.

Krisen skal ordnes etter lovlige linjer, men der skal settes plan og fart i det!

man også våge å gå til angrep på de avgudsbilleder som parlamentarismen har oppstillet og som selv de partier som burde vite bedre enn er med på å tilbe og ofre til.

VII. I forbindelse med disse spørsmål vil jeg gjerne nevne den krise som herjer våre landdistrikter. Den skyldes flere ting, blandt annet den overbeskatning som pågår, men dernest prisfallet på landmannsprodukter som gjør at bonden får mindre for sine varer enn han må betale for de ting han kjøper, og endelig den pengepolitikk som har vært ført her i landet, først inflasjonen med fall i pengeverdien, og senere kronestigningen.

Denne krise på landet får sitt uttrykk i et skred av tvangsauksjoner. Antallet har steget år for år. I 1932 var antallet av stedfestede tvangsauksjoner på landet 6568, mens antallet av begjærte tvangsauksjoner var oppe i næsten 23,000. Det er ikke vanskelig å tenke sig den sum av ulykke, av utrygghet og uro som ligger bak disse tall, og det er forklaringen til bevegelser som Bygdefolkets krisehjelp. I andre land har man under lignende forhold fått noksamt samme slags bevegelser. Det er bevegelser som man kanskje kan være uenig i, men som man dog må forstå har sin rot i konservativ følelse, nemlig den å bevare eiendomsretten for bonden.

Nasjonal Samling er blitt bebreidet at den har innlatt sig med Bygdefolkets krisehjelp. Men jeg vil be enhver tenke over situasjonen. Her er en bevegelse av fortvilede bønder som er tilfals for dem som lover å hjelpe dem, som står på nippet til å gå over i Arbeiderpartiet, som særlig hadde sine garn ute efter dem. Denne bevegelse har Nasjonal Samling innfanget for den borgerlige front. N. S. har avkrevet av Krisehjelpen at den offentlig måtte ta avstand fra de revolusjonære partier og den har lovet ikke å bruke ulovlige midler, mens Nasjonal Samling på sin side har lovet å arbeide for å roffeste de oprevne forhold på landet. Vi har funnet det riktig å gjøre dette både fordi vi anser det for nødvendig å roffeste de oprevne forhold på landet — det blir ikke orden hverken i industri, handel eller pengevesen før det er gjort — og fordi vi så den sorte fare som lå i en allianse av et revolusjonært arbeiderparti med en fortvilet bonde-reising.

Mange utlegger dette dit at man i Nasjonal Samling tenker på å opheve gjelden for bønderne. I det hele tatt må vi dessverre finne oss i at folk resommerer som om vi ikke kjente lov og rett her i landet, og at vi ovenikjøpet var ufornuftige. Krisen på landet vil vi ordne efter lovlige linjer og vi vil bringe plan og fart inn i arbeidet. Det statistiske Centralbyrå har foretatt en undersøkelse av gjeldsbelastningen på landet efter en representativ metode og er kommet til en avskrekken- de høi forgjeldelse i de distrikter hvor man ikke har holdt fast ved naturallusholdningen. Tallene varierer i de enkelte distrikter men de kan sammenfattes i at av 150,000 gårdbrukere antas næsten 40,000 å ha en gjeldsprocent på 75 procent og derover.

Den måte disse forhold idag gjo- res op på er ved tvangsauksjoner.

Det er en oppgjørsmåte som heller ikke er tilfredsstillende for kreditor. Og enhver forstår at også eiendoms- prisene faller når så mange eien- dommer utbyr tilsalg i så vanske- lige tider.

Vi mener derfor at både kredi- tor og debitor er tjent med at man også finner andre veier til avvik- ling, men vi er selvfølgelig op- merksom på de grenser som lov- givningen setter og at man ikke kan frata en kreditor hans rett til vederlag. Vi mener imidlertid at der må kunne finnes en ordning hvorefter kreditor skaffes verdien av sitt pant uten at eieren fordri- ves. Hertil vil i første rekke kre- ves et smidig og effektivt gjelds- ordningsinstitutt som kan inngå frivillig overenskomst med kredi- torene. Instituttet skaffer kreditor den fordel at han får sine penger frigjort, og debitor den fordel at gjelden gjøres op i forhold til pan- tets verdi. Det vil forstås at et slikt institutt er et konverterings- institutt som i og for sig ikke kre- ver økede pengemidler.

VII. Blandt meget annet be- skyldes det også Nasjonal Samling for å være et socialistisk parti til tross for at vi kanskje meget ster- kere enn noget annet parti inntar et individualistisk standpunkt, hev- der den dyktiges rett til å avanse- re, at skolen innstilles på dette og at lønninger og tariffes bygges herpå. La oss da slå fast hvad so- cialisme er. Socialisme er intet an- net enn ophevelse av den indivi- duelle eiendomsrett og innførelse av kollektiv eiendomsrett og kol- lektiv arbeidsordning.

I motsetning hertil står det på Nasjonal Samlings program at partiet vil „sikre en utstraks fri- het for personlige tiltak og eien- domsrettens ukrenkelighet." Det er vel tilstrekkelig til å igjendrive påstanden.

VIII. Der kunde ennu være mange ting til, men jeg vil inn- skrenke mig til å nevne to ting som jeg anser for særlig viktige, nemlig Nasjonal Samlings forhold til arbeidsløshetsspørsmålet og til arbeidspørsmålet i sin almindel- ighet.

Har man det syn på krisen som vi har, tror man at de såkalte go- de tider fra før krigen ikke vil komme igjen i samme omfang som dengang, så vil ens syn på arbeid- løsheten bli anderledes enn den var under tidligere krisetider. Man kan da ikke stole på at en op- gangskonjunktur vil komme til å opsluke ledigheten men at det må spesielle tiltak til. Undersøker man spørsmålet nærmere vil man finne at man både i enkelte distrik- ter og i enkelte fag har en overbe- folkning i forhold til det antall faget nu kan beskjeftige. Det er f. eks. tilfelle i skogsbygdene med hensyn til skogsarbeiderne og nye metoder spesielt på transportens områder og skogens tilbakegang vil bevirke at man ikke kan få alle fullt beskjeftiget selv om konjunk- turen skulde bli gunstige. På sam- me måte er det i fiskeriene og vel i endel av vår industri. Det skal i denne forbindelse huskes at vi i tidligere krisetider eksporterte vå- re ledige folk til Amerika og Ka- nada,

Tvangsauksjoner er ingen god og naturlig måte å gjøre op på.

Vi trenger et gjeldsordnings- institutt fordelaktig for såvel kreditor som debitor.

N. S. og socialisme:

Socialisme vil si: eiendomsret- tens avskaffelse. Kollektive gøtaler. Alle mennesker er like.

N. S. bygger på eiendomsret- ten, det private initiativ, på løn efter dyktighet, på diffe- rentiert skoleordning m. v.

N. S. og arbeidsløshets- spørsmålet.

Man må ta konsekvenser av at arbeidsløsheten synes å være permanent.

Ofte er der en ren overbefol- ning som selv ikke en høilcon- junctur vil kunne skape arbeide til.

I tidligere krisetid kunde man utvandre, men selv det er stengt!

Setter man derfor ikke inn et aktivt arbeide mot arbeidsløsheten, vil man måtte regne med, som man faktisk gjør i enkelte distrikter i Norge alt, å måtte forsørge de ledige inntil en nedgang i fødselsantallet eller en økning av dødeligheten ordner op i det hele.

DIRE KREVER: Et statsstyre med tillit, øket rettssikkerhet, slutt på arbeidskampene, revidert forsorgslovgivning.

Botemidlet mot arbeidsløshet er et kompleks av forskjellige ting. Der skal både sympati og fasthet til. For det første vil en øket tillid til styret og en bedre rettssikkerhet stimulere den normale virksomhet og bevirke at den opsuger ledige krefter, og for det annet vil ophevelse av klassekampen og organisasjon av arbeiderne og arbeidsgivernes samarbeide skape fred og øket virksomhet. Men dernæst mener vi at også forsorgslovgivningen må revideres slik at den ikke som tilfallet i stor utstrekning er nu, konserverer arbeidsledigheten og hindrer befolkningens sirkulasjon. Forsorgsordningen som den nu er skaper oaser hvor den understøttede får bedre vilkår enn den normalt beskjeftigede i ugunstige distrikter, og den omstendighet at understøttelse ydes til arbeidsføre uten at disse presterer noget vederlag, er uheldig.

Videre mener vi at særlig den arbeidsledige ungdom som ikke har hatt anledning til å gjøre normalt arbeide, bør organiseres i en arbeidstjeneste eller civil verneplikt med det mål å lære dem å utføre arbeide, f. eks. veibygning og annet. Alt dette er mere eller mindre erstatning for den understøttelse som nu gis, og vil kunne finansieres av de samme midler.

Ved en effektiv koloniseringsplan må vi kunne skape et innenriks Kanada.

Imidlertid blir det utvilsomt mange igjen og for dem er det ingen annen utvei enn å lave en effektiv koloniseringsplan, å skape et innenriks Kanada. Det er gjort endel for bureisning i Norge, men vi har følelsen av at det ikke er organisert på den beste måte og slett ikke i sammenheng med andre botemidler mot arbeidsløsheten. Ved opdyrking av ny jord skaffes varig ny virksomhet. De innvendinger som har vært anført i England av handelsminister Runciman mot statsbevilgninger til arbeidsledighet, fører ikke frem her, fordi de engelske bevilgninger blev gitt til veibygning og andre forbruksformål, mens nydyrking hos oss er kapitalanlegg som gir fremtidig inntekt. Våre landbrukskyndige mener at vi bare står ved begynnelsen av landets opdyrking, og at det er mere dyrkbar mark i landet enn den som alt er dyrket. Hvor meget bedre er Norge forsåvidt ikke stillet enn f. eks. Holland og Danmark, hvor meget lettere skulde det ikke være å løse planen her enn i disse land. Vi mener at det er en spesiell statsoppgave å ta op dette og å innordne kommunenes forsorgspolitik under staten med det mål å fjerne arbeidsledigheten i løpet av en bestemt årrekke.

N. S. og arbeidspørsmålet:

Arbeidspørsmålet er to ting:
I. Den revolusjonære politikk og
II. Arbeidernes berettigede krav.

IX. Så var det tilslutt arbeidspørsmålene. Disse har idag to sider. For det første hvorledes man skal forholde sig til den revolusjonære politikk som ikke i og for sig har noget med arbeidspørsmålene å gjøre, og for det annet hvordan man skal forholde sig til arbeidernes berettigede krav.

Den revolusjonære bevegelse kan vi ikke forhandle med. Den som vil

bo i Norge, må efter vår mening anerkjenne fedrelandet. Den som vil styre, må anerkjenne loven. Man kan ikke samtidig være revolusjonær og konstitusjonell, likesom man ikke kan komme til forhandlinger med en revolver i baklommen. Vi mener derfor at når f. eks. kommunistpartiet, efter hvad stortingsflertallet har uttalt i Quisling-saken, bevislig har gått i fremmed makts tjeneste, så må dette ha følger for partiet, overensstemmende med Grunnlovens § 53 c.

De borgerlige partier har vært slappe på dette punkt. De har fraternisert med fienden. Bonderegjeringen sendte Edv. Bull til Genf og Alfred Madsen er satt inn i styret for Norges Bank. Dette er vi uenig i.

På den annen side mener vi at det borgerlige samfund må innføre en ny, positiv arbeiderpolitikk. Det har vi gitt uttrykk for i den bestemmelse i vårt program at fag- og næringsorganisasjonene skal innordnes i forhold til staten, at arbeidsgiverne og arbeiderne rettigheter og plikter skal lovfestes og at man skal finne former for arbeidernes adgang til å bli medeiere i kapitalen.

Når arbeiderpartiene idag er revolusjonære til tross for at flertallet av arbeiderne ikke er det, og når de støtter sine organisasjoner til tross for at de vel ofte synes at de har lite igjen for sine ofre, så kommer det av at de ikke har tillid til det borgerlige samfund og til den politikk de borgerlige fører overfor arbeiderne. Det er beklagelig, men det har sin historiske forklaring. Vi bøter her for liberalismens synder. Til tross for at det borgerlige samfund ved arbeiderbeskyttelseslovgivningen har lempet på de verste mangler, har samfundet ikke kunnet slippe den liberalistiske tankegang, at arbeidere og arbeidsgivere er fiender, den samme tankegang som arbeiderorganisasjonene bygger på. Og det borgerlige samfund har legalisert kampene mellom dem. De føres mellom en arbeidsgiverorganisasjon og en arbeiderorganisasjon som mektige stater i staten. Det er faktisk kommet så langt at en arbeider ikke kan snakke med sin arbeidsgiver eller en arbeidsgiver med sine folk uten gjennom organisasjonene, omtrent som ektefeller som er uvenner bare kan forhandle gjennom sine advokater. Jo lenger tid der går, desto større interesse får disse mektige organisasjoner i å bevare denne tingenes tilstand. En mengde mennesker lever av kampen, men omkostningene betales av de arbeidere og av de bedrifter som i grunnen hører sammen, og kampene leder til å uthule deres og hele samfundets økonomi.

Her mener vi at staten må gripe inn. Den må overtta beskyttelsen av arbeiderne og gjøre fagorganisasjonene til åpne og upolitiske korporasjoner og helst gjøre arbeidsgiverorganisasjonen overflødig. Den må sikre arbeiderne retten til avancement i bedriften og en rimelig andel i overskuddet. Den må med andre ord fjerne kampen innenfor bedriften.

Saklig sett er der ingen vanskelighet ved å yde arbeiderne all fornøden beskyttelse uten nogensomhelst omkostninger for dem og å spare samfundet for de enorme tap

N. S. forhandler ikke med den revolusjonære bevegelse.

Partipolitikkerne fraterniserer med fienden.

N. S. vil en ny positiv arbeiderpolitikk.

Arbeiderpartiene er revolusjonære, men ikke arbeiderne.

Staten må overtta beskyttelsen av arbeiderne, og arbeiderne må slippe fagforeningskontingenten.

Arbeidernes må ha rett til
avansement som andre menne-
sker, og rett til rimelig andel
i overskuddet.

som arbeidskampene medfører. Men
politisk vil det nok møte motstand
fra samtlige eldre partier, men det
får ikke hjelpe.

Efter vår mening er dette den
aller største opgave som et nytt
parti har å arbeide for, og målet
kan nåes hvis man vil det og har
tro på saken.

Vi som idag er tilsluttet Nasjo-
nal Samling, har hver enkelt av oss
forlatt våre gamle partier. Noen
er kommet fra Høire, andre fra

Bondepartiet, og enkelte fra Arbel-
derpartiet.

Vi oppfordrer alle som er enig i
våre synspunkter, å slå sig sammen
med oss i arbeidet for på tvers av
partiene å finne en rettferdig og ri-
melig løsning av de mange vanske-
lige problemer, til beste for oss alle
og til gagn for vårt land.

For Norge

Med Nasjonal Samling!

Borgere og arbeidere får bryte
med sine gamle partier og
sammen skape det nye: N. S.

